

فهرست مطالب

تاریخ معاصر ایران

شماره صفحه	فهرست مطالب
۵	آزمون نوبت اول (۱)
۷	آزمون نوبت اول (۲)
۸	آزمون نوبت اول (۳)
۱۰	آزمون نوبت اول (۴)
۱۲	آزمون نوبت دوم (۱)
۱۴	آزمون نوبت دوم (۲)
۱۶	آزمون نوبت دوم (۳)
۱۸	آزمون نوبت دوم (۴)
۲۰	آزمون نوبت دوم (۵)
۲۲	آزمون نوبت دوم (۶)
۲۳	آزمون نوبت دوم (۷)
۲۴	آزمون نوبت دوم (۸)
۲۵	آزمون نوبت دوم (۹)
۲۶	آزمون نوبت دوم (۱۰)
۲۷	پاسخنامه تشریحی
۳۷	خلاصه درس‌ها

آزمون نوبت اول (۱)

۱/۲۵

درست نادرست

الف) درستی یا نادرستی عبارات زیر را تعیین کنید.

یکی از حوادث شتاب‌دهنده جنبش مشروطیت ماجرای نوزبلی یکی بود.

بعد از مرگ محمدشاه، فرزند ۱۳ ساله‌اش ناصرالدین میرزا به سلطنت رسید. او امیرکبیر را به صدارت برگزید.

درست نادرست

دوران سلطنت فتحعلی‌شاه سرآغاز دخالت‌های روسیه و انگلیس در امور ایران بود.

درست نادرست

اولین دوره مجلس شورای ملی در تاریخ ۲۵ مرداد ۱۲۸۵ تشکیل شد.

درست نادرست

امین‌السلطان، با تدبیرهای امنیتی و حمایتی روس‌ها وارد ایران شد و به مقام نخست‌وزیری دست یافت.

درست نادرست

۲/۵

ب) جاهای خالی را با عبارات مناسب پر کنید.

۶ ----- مأمور دستگیری شیخ فضل‌الله نوری شد.

۷ چند روز بعد از کودتا ----- به حضور احمدشاه رفت و رسماً کابینه خود را تشکیل داد.

۸ بعد از سیدضیا ----- مأمور تشکیل کابینه شد.

۹ در دوران حکومت ----- ملی‌گرایی افراطی با هدف به حاشیه راندن اسلام شدت گرفت.

۱۰ رضاشاه راه آهن سراسری ایران را برای جلب رضایت ----- و تأمین مقاصد ----- آنان احداث کرد.

۲/۵

ج) گزینه درست را انتخاب کنید.

۱۱ مجلس سیزدهم، در چه تاریخی اختیار تنظیم امور مالی و اقتصادی کشور را به آرتور میلیسو مستشار آمریکایی سپرد؟

۱) آبان ۱۳۲۱

۲) آبان ۱۳۲۲

۳) آذر ۱۳۲۱

۴) آذر ۱۳۲۲

۱۲ چه کسی توسط خلیل طهماسبی ترور شد؟

۱) مصدق

۲) محمد ساعد

۳) رزم‌آرا

۴) علی‌منصور

۱۳ طرح ساقط کردن دولت دکتر مصدق در کدام کشور تحت عنوان عملیات چکمه تهیه شد؟

۱) آمریکا

۲) انگلستان

۳) اروپا

۴) ایتالیا

۱۴ هندوستان، مهم‌ترین مستعمره کدام کشور بود؟

۱) انگلستان

۲) آمریکا

۳) اروپا

۴) ایتالیا

۱۵ میرزا حسین خان سپهسالار عامل اصلی واگذاری کدام امتیاز بود؟

۱) تالبوت

۲) لاتاری

۳) رویتر

۴) گزینه‌های ۲ و ۳

۰/۵

د) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

۱۶ بعد از مرگ فتحعلی‌شاه چه کسی به پادشاهی رسید؟

۰/۵

۱۷ سلسله قاجار توسط چه کسی تأسیس شد؟

۰/۷۵

۱۸ قرارداد تالبوت به چه عهدنامه‌ای معروف است؟ چه کسی با این قرارداد برخاست؟ (یک مورد)

۰/۵

۱۹ ولیعهد فتحعلی‌شاه که فردی دلیر و شایسته بود، چه نام داشت؟

۱

۲۰ در جریان دستگیری و تبعید شیخ محمد واعظ چه کسی به شهادت رسید؟

آزمون نوبت اول (۱)

ه) به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.

محمدعلی شاه با تشویق و فرماندهی چه کسی مجلس شورای ملی را به توپ بست؟

۲۱

دو ویژگی بارز دوره دوم مشروطه را بنویسید.

۲۲

عاملان داخلی کودتای سیاه (۱۲۹۹ خورشیدی) چه کسانی بودند؟

۲۳

اولین نخست‌وزیر رضاخان چه کسی بود و از جمله اقداماتی که نفوذ رضاخان را در میان مردم افزایش داد، چه بود؟

۲۴

شاخصه‌های حکومت رضاشاه را نام ببرید. (چهار مورد)

۲۵

چهار مورد از کارنامه حکومت رضاشاه را نام ببرید.

۲۶

دکتر مصدق، در زمان نخست‌وزیری قوام‌السلطنه چه قانونی را از تصویب مجلس گذراند؟

۲۷

هدف فراکسیون هشت نفره متشکل از جبهه ملی چه بود؟

۲۸

عوامل مهم شکل‌گیری کودتای ۲۸ مرداد را نام ببرید.

۲۹

زمینه‌های ورود تفکر مشروطه‌خواهی به ایران را بنویسید.

۳۰

۱/۲۵

|

|

|

|

|

|

|

|

۱/۲۵

آزمون نوبت دوم (۹)

۳

☐ درست	☐ نادرست
☐ درست	☐ نادرست
☐ درست	☐ نادرست
☐ درست	☐ نادرست
☐ درست	☐ نادرست
☐ درست	☐ نادرست

الف) درستی یا نادرستی عبارات زیر را تعیین کنید.

- ۱ آمریکا و انگلستان عوامل داخلی شکل گیری کودتای ۲۸ مرداد بودند.
- ۲ اولین رییس ساواک سپهبد تیمور بختیار بود.
- ۳ با روی کار آمدن شریف امامی سیاست‌های پیش‌بینی شده آمریکا به اجرا گذاشته شد.
- ۴ اصول شش‌گانه انقلاب سفید از طرف شاه برای جلوگیری از نفوذ شوروی در ایران مطرح شد.
- ۵ محمدرضا شاه سالیانه بیش از ۴۰ درصد از بودجه دولت را صرف هزینه‌های نظامی می‌کرد.
- ۶ با سرکار آمدن کارتر تغییری در مبانی سیاست‌های آمریکا در قبال ایران ایجاد نشد.

۴/۵

ب) جاهای خالی را با عبارات مناسب پر کنید.

- ۷ بعد از استعفای، جعفر شریف امامی با تظاهر به شعار نخست‌وزیر شد.
- ۸ منابع غربی دارایی‌های خانواده سلطنتی در ایران و خارج از کشور را بین تا میلیارد دلار برآورد کرده‌اند.
- ۹ قانون انجمن‌های در اولین دوره مجلس شورای ملی، به منظور تشکیل شوراهای استان و شهرستان به تصویب رسید.
- ۱۰ قدم اول سیاست‌های پیش‌بینی شده آمریکا در ایران مبارزه با بود و قدم دوم بود.
- ۱۱ و بعد از پیروزی کودتای ۲۸ مرداد به تدریج مقدرات سیاسی، اقتصادی و نظامی ایران را زیر سلطه خویش بردند.

۱/۵

ج) گزینه درست را انتخاب کنید.

- ۱۲ تاریخ رسمی سقوط رژیم پهلوی کدام است؟
 (۱) ۲۱ بهمن ۵۷ (۲) ۲۲ بهمن ۵۷ (۳) ۲۰ بهمن ۵۷ (۴) هیچکدام
- ۱۳ شورای نگهبان در چه تاریخی تشکیل شد؟
 (۱) اسفند ۵۸ (۲) اسفند ۵۷ (۳) اسفند ۵۹ (۴) فروردین ۵۸
- ۱۴ چه کسی توسط گروه فرقان به شهادت رسید؟
 (۱) رجایی (۲) دکتر باهنر (۳) آیت‌الله دستغیب (۴) مطهری

۰/۵

د) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

- ۱۵ امام خمینی در ۱۳ مهر ۵۷ و ۱۵ مهر ۵۷ به کجا رفتند؟
- ۱۶ صدور اعلامیه امام خمینی در ۲۱ بهمن ماه، موجب حمایت مردم از کدام ارگان شد؟
- ۱۷ نام سه تن از شهدای محراب توسط سازمان مجاهدین خلق را بنویسید.

۱/۵

۱/۵

۱/۵

۱/۵

۱/۵

۱/۵

۱/۵

ه) به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.

- ۱۸ حرکت مردم ایران بعد از شهریور ۱۳۲۰ بر چه پایه‌هایی استوار بود؟
- ۱۹ دستگیری امام خمینی در خرداد ۱۳۴۲ چه واکنشی در جامعه ایجاد کرد؟
- ۲۰ چرا مذاکرات ایران و عراق پیرامون قطعنامه ۵۹۸ به درازا کشید و سرانجام با چه نتیجه‌ای پایان یافت؟
- ۲۱ سه مورد از دستاوردهای انقلاب اسلامی از جنبه سیاسی در داخل کشور را بنویسید.
- ۲۲ در ارتباط با شبکه بدامن توضیح دهید.

آزمون نوبت دوم (۱۰)

الف) درستی یا نادرستی عبارات زیر را تعیین کنید.

☐ نادرست	☐ درست
☐ نادرست	☐ درست
☐ نادرست	☐ درست
☐ نادرست	☐ درست

- ۱ در ۲۴ مرداد ماه، محمدرضا شاه فرمان عزل نخست وزیری مصدق را امضا کرد.
 ۲ حزب ملیون (اکثریت) به رهبری اسدالله علم بود.
 ۳ قانون اصلاحات ارضی در اسفند ۱۳۴۰ در هیئت دولت به تصویب رسید.
 ۴ شاه در روز چهارم بهمن ماه ۱۳۴۱ به شهر قم سفر کرد.

ب) جاهای خالی را با عبارات مناسب پر کنید.

- ۵ اولین رئیس جمهور ایران نام داشت.
 ۶ امام خمینی (ره) در شب چهاردهم ۱۳۶۸ در گذشتند.
 ۷ از دیدگاه آیت الله خامنه‌ای دشمن بزرگ هر انقلاب است.

ج) گزینه درست را انتخاب کنید.

- ۸ سپهبد تیمور بختیار که بود؟
 ۱) اولین رئیس ساواک
 ۲) فرماندار نظامی تهران
 ۳) هم‌آم‌وار
 ۴) یکی از بی‌رحم‌ترین افسران ارتش
- ۹ ورود ایران به پیمان امنیتی بغداد از حوادث دوران نخست‌وزیری کیست؟
 ۱) حسین علاء
 ۲) منوچهر اقبال
 ۳) دکتر مصدق
 ۴) قوام السلطنه
- ۱۰ با روی کار آمدن کدام نخست وزیر سیاست‌های پیش‌بینی شده آمریکا به اجرا گذاشته شد؟
 ۱) حسین علاء
 ۲) منوچهر اقبال
 ۳) علی امینی
 ۴) دکتر مصدق
- ۱۱ در چه تاریخی شاه با انتخاب شریف امامی به استقبال سیاست‌های جدید دولت آمریکا رفت؟
 ۱) اردیبهشت ۱۳۳۹
 ۲) خرداد ۱۳۳۹
 ۳) تیر ۱۳۳۹
 ۴) شهریور ۱۳۳۹
- ۱۲ تصویب لایحه اصلاح قانون انتخابات ایالتی و ولایتی در هیئت دولت از وقایع زمان کدام نخست وزیر ایران می‌باشد؟
 ۱) علی امینی
 ۲) اسدالله علم
 ۳) منوچهر اقبال
 ۴) محمد ساعد
- ۱۳ همه‌پرسی فرمایشی شاه در شرایطی که انتخابات تحریم شده بود، در چه تاریخی برگزار شد؟
 ۱) ۶ اسفند ۱۳۴۱
 ۲) ۶ اسفند ۱۳۴۲
 ۳) ۶ بهمن ۱۳۴۱
 ۴) ۶ بهمن ۱۳۴۲

د) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

- ۱۴ قانون ملی شدن نفت ایران در چه مجلسی به تصویب رسید و کدام مجلس مصوبه آن را تأیید و شاه آن را امضا کرد؟
 ۱۵ دکتر مصدق به چه بهانه‌ای تصمیم گرفت مجلس دوره هفتم را منحل کند؟
 ۱۶ محمدرضا شاه در ۲۴ مرداد ماه انتصاب چه کسی را امضا کرد؟
 ۱۷ هدف اصلی صدام حسین از حمله به ایران در سال ۱۳۵۹ چه بود؟
 ۱۸ امام خمینی (ره) شرط اول استقلال را چه چیزی می‌دانست؟

ه) به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.

- ۱۹ لایحه کاپیتولاسیون در کجا و در چه تاریخی و با چه کیفیتی به تصویب رسید؟
 ۲۰ ملی‌گرایان به چه چیزی معتقد بودند؟
 ۲۱ قیام ۲۹ بهمن ماه سال ۵۶ تبریز به چه مناسبتی برپا شد و چه نتیجه‌ای داشت؟
 ۲۲ پیامدهای فرار شاه از ایران (۲۶ دی‌ماه ۵۷) کدامند؟
 ۲۳ مهندس بازرگان چرا استعفا داد؟
 ۲۴ حزب جمهوری اسلامی توسط چه کسانی و به چه منظوری تأسیس شد؟

۲۸ مخالفت با قرارداد الحاقی «گس - گلشائیان»

۲۹

آمریکا و انگلستان - نقش حزب توده - شبکه بدامن - نقش شاه و دربار - مطبوعات - اشتباه مصدق در انحلال مجلس

۳۰

زمینه‌های ورود تفکر مشروطه‌خواهی به ایران، به شکل‌های مختلف نظیر اعزام دانشجویان به خارج، سفرهای درباریان و سیاستمداران به خارج و مهاجرت برخی از ایرانیان به کشورهای مختلف فراهم شد.

پاسخ‌نامه آزمون نوبت اول (۱۳)

تاریخ معاصر

۱ درست

۲ نادرست

۳ درست

۴ نادرست

۵ تیمورتاش

۶ آقا میرزا صادق

۷ سلیمان میرزا

۸ جهانی اول

۹ گزینه ۴

۱۰ گزینه ۱

۱۱ گزینه ۲

۱۲ گزینه ۳

۱۳ نهضت تحریم تنباکو

۱۴ فین کن اشتاین

۱۵ مفصل

۱۶ اورل هریمن

۱۷

۱- قتل صدراعظم دانشمند، میرزاتقی‌خان امیرکبیر، به تحریک فاسدان که منافعشان به خطر افتاده بود. ۲- آشنایی تدریجی گروهی از ایرانیان با پیشرفت‌های اروپاییان ۳- واگذاری امتیازات اقتصادی و فرهنگی به بیگانگان مثل امتیاز رویترا، امتیاز لاتاری و امتیاز خرید و فروش تنباکو

۱۸

وقایع اتفاقیه، شرف، شرافت و کاغذ اخبار

۱۹

۱- سفرهای وی به اروپا و هزینه‌های سنگین این سفرها که با گرفتن وام از بیگانگان آن را تأمین می‌کرد، ۲- خشونت‌های عین‌الدوله نخست‌وزیر و حاکمان ایالت‌ها، ۳- فقر عمومی، ۴- رکود شدید اقتصادی

۲۰

او به دلیل اعمال نفوذ غرب‌گرایان در نهضت مشروطه و انحراف آن از مسیر اسلامی و ملی اولیه از مشروطه‌خواهان جدا شد و معتقد بود باید مشروطه مشروعه ایجاد شود.

پاسخ‌نامه آزمون نوبت اول (۱۴)

تاریخ معاصر

۱ درست

۲ نادرست

۳ درست

۴ نادرست

۵ درست

۶ پیرم‌خان ارمنی

۷ سید ضیا

۸ احمد قوام

۹ رضا شاه

۱۰ انگلیسی‌ها - نظامی

۱۱ گزینه ۱

۱۲ گزینه ۳

۱۳ گزینه ۲

۱۴ گزینه ۱

۱۵ گزینه ۳

۱۶ محمد میرزا

۱۷ آقا محمد خان

۱۸ عهدنامه رژی - سید جمال‌الدین اسدآبادی

۱۹ عباس میرزا

۲۰ سید عبد الحمید

۲۱ با تشویق سفارت روسیه و فرماندهی لیاخوف روسی

۲۲

۱- اختلاف‌های شدید بین طرفداران مشروطه، ۲- مداخله‌های آشکار و سلطه‌گرانه روس و انگلستان در سرنوشت ایران

۲۳

مهره سیاسی: سیدضیاءالدین طباطبائی و مهره نظامی: رضاخان سردار سپه (میرینج)

۲۴

محمد علی فروغی - سرکوبی شورش شیخ خزعلی

۲۵

۱- وابستگی، ۲- خودکامگی و حکومت فردی، ۳- تضعیف و تخریب ارزش‌های دینی، ۴- نظامی‌گری

۲۶

۱- ایجاد شبکه راه‌ها و راه‌آهن، ۲- قرارداد نفتی ۳۳۹۱ ایران و انگلستان، ۳- پیمان سعدآباد، ۴- جاه‌طلبی و ثروت‌اندوزی

۲۷

قانون سیاست موازنه منفی، یعنی ممنوعیت واگذاری امتیاز نفت به قدرت‌های شرق و غرب که در برابر سیاست موازنه مثبت که اعطای امتیاز نفت به دو قدرت شرق و غرب بود، اتخاذ شد.

۲۱ اعدام و شهادت شیخ فضل‌الله نوری

۲۲

زیرا آن دولت برای تثبیت منافع دائمی خود در ایران، کنترل خاورمیانه و سرکوب نهضت‌های ضد استعماری در کشور نیازمند یک دولت مرکزی قدرتمند بود.

۲۳

در طول این مدت، تسلط خود را بر ارتش تثبیت کرد. ژاندارمری را از وزارت داخله (وزارت کشور) به وزارت جنگ انتقال داد و بر نفوذ خود افزود.

۲۴

ایرانیان از دیرباز مردمی نجیب و موقر بوده‌اند. فرهنگ و تمدن مردم ایران باستان در مقایسه با سایر تمدن‌های هم‌عصر خود، از اصالت، عقلانیت، اخلاق و معنویت متعالی‌تری برخوردار بود و کتیبه‌ها، حجاری‌ها و آثار به دست آمده از دوره باستان شاهد این فرهنگ است.

۲۵

یکی از پیامدهای این پیمان، بخشیدن ارتفاعات کوه آرارات به ترکیه، بخش‌هایی از شرق ایران به افغانستان و چشم‌پوشی دولت ایران از حق حاکمیت خود بر اروندرود بود.

۲۶

۱- حزب اراده ملی توسط سیدضیاءالدین طباطبائی، ۲- حزب توده توسط وابستگان شوروی در ایران، ۳- فرقه دمکرات در آذربایجان و کردستان، ۴- حزب دمکرات توسط قوام‌السلطنه، ۵- جمعیت فدائیان اسلام به رهبری شهید نواب صفوی

۲۷

به دلیل عدم تصویب قرارداد الحاقی «گس - گلشائیان»

پاسخ‌نامه آزمون نوبت اول (۱۳)

تاریخ معاصر

۱ نادرست

۲ درست

۳ درست

۴ درست

۵ نادرست

۶ جزیره مورس

۷ آیت الله مدرس

۸ عین الدوله

۹ نهضت مشروطه

۱۰ نهضت تحریم تنباکو

۱۱ گزینه ۳

۱۲ گزینه ۴

۱۳ گزینه ۲

۱۴ گزینه ۱

۱۵ گزینه ۲

۱۶

رویتر، میرزا حسین خان سپهسالار / لاتاری، میرزا ملکم خان معروف به ناظم الدوله

۱۷ حاج زین العابدین مراغه‌ای (بازرگان ایرانی)

۱۸ مظفرالدین شاه

۱۹ ۲۸ مرداد ۱۲۸۵ ش

۲۰

قوام السلطنه - مشیرالدوله - مستوفی الممالک

۲۱

موجب شکل‌گیری سیستم «تحت‌الحماگی» ایران از سوی دولت انگلیس و در اختیار گرفتن تشکیلات نظامی، مالی و سیاسی ایران توسط مستشاران انگلیسی شد.

۲۲

الف) ایران حاکمیت روسیه را بر ولایت‌های گرجستان، باکو، در بند، شیروان قره باغ، شگی، گنجه، موقان و قسمت بالای طالش به رسمیت شناخت.

ب) حق کشتی‌رانی در دریای خزر، از ایران سلب شد.

ج) روسیه نیابت سلطنت عباس میرزا در ایران را به رسمیت شناخت و رساندن او به سلطنت را تعهد کرد.

۲۳

الف) افزایش اعتبار خود در ایران، برای دستیابی به موقعیتی بهتر یا برابر با روسیه؛ ب) به قدرت رساندن مهره‌های انگلیسی در دستگاه حاکم و مجلس؛ ج) محافظت از مرزهای هندوستان و سایر مستعمرات انگلستان در منطقه.

۲۴

الف) اختلاف‌های شدید میان طرفداران مشروطه، ب) مداخله‌های آشکار و سلطه‌گرانه روس و انگلیس در سرنوشت ایران

۲۵

با انجام مذاکراتی محرمانه میان وثوق الدوله (نخست وزیر ایران) و سرپرسی کاکس (نماینده انگلستان) موسوم به قرارداد «وثوق الدوله - کاکس» منعقد شد.

۲۶

ارتشی که او بنیان نهاد تنها برای ترساندن و سرکوب مخالفان داخلی، چپاول و غارت ایلات و عشایر و استحکام پایه‌های حکومت خود شکل گرفته بود و به هیچ وجه ارتشی ملی و مقتدر نبود تا در برابر نیروهای بیگانه کارآیی داشته باشد.

۲۷

الف) بخشیدن ارتفاعات کوه آرارات به ترکیه، ب) بخش‌هایی از شرق ایران به افغانستان ج) چشم‌پوشی دولت ایران از حق حاکمیت خود بر اروندرود.

- ◆ اهمیت تأسیس ساواک از دیدگاه آمریکا به دو جهت بود: ۱- همسایگی ایران با شوروی، به عنوان رقیب اصلی آمریکا
۲- حفظ و تثبیت نفوذ آمریکا در ایران

دولت منوچهر اقبال

- ◆ پس از استعفای حسین علاء (پانزدهم فروردین ۱۳۳۶) دکتر منوچهر اقبال نخست‌وزیر شد.
◆ حکومت محمدرضا پهلوی برای جلب افکار عمومی و به قصد به‌دست آوردن مشروعیت سیاسی دست به تأسیس حزب ملیون (اکثریت) به رهبری دکتر اقبال و حزب مردم (اقلیت) به رهبری اسدالله علم زد.

اصلاحات سیاسی و اقتصادی

تحول‌های بین‌المللی منطقه‌ای

- ◆ سیاست خارجی جان. اف. کندی (رئیس‌جمهور آمریکا) در برابر کشورهای توسعه نیافته جهان سوم و خاورمیانه، اجرای اصلاحات از بالا به پایین با هدف جلوگیری از انقلاب‌های قهرآمیز بود.
◆ سیاست «اتحاد برای پیشرفت» در کشورهایی که در معرض خطر کمونیسم قرار داشتند، اجرا می‌شد؛ بدون آن که نظام دیکتاتوری و استبدادی آن کشورها تغییر کند که اگر مردم مقاومت کردند به زور و با استفاده از نیروی نظامی آن را اجرا کنند.
◆ به باور زمامداران آمریکا، اصلاحات اقتصادی و اجتماعی می‌توانست ضمن جلوگیری از انقلاب سرخ و کاهش خطر کمونیسم، زمینه ایجاد «انقلاب سفید» را فراهم کند و از گسترش فعالیت‌های مردمی بر ضد حکومت‌های دیکتاتور و دست‌نشانده آمریکا جلوگیری می‌کرد.

نخست‌وزیری شریف امامی

- ◆ در شهریور ۱۳۳۹ با توافق انگلستان و شاه، با انتصاب شریف‌امامی به نخست‌وزیری و با شعارهایی چون آزادی احزاب، فضای باز سیاسی و اصلاحات اقتصادی، شاه به استقبال سیاست‌های جدید دولت آمریکا رفت.
◆ آمریکا، برای یکنواخت کردن سیاست‌های خود در ایران با رجال ایران ارتباط برقرار کرد و درخواست برکناری شریف‌امامی و انتصاب علی امینی به نخست‌وزیری را کرد.

اصلاحات دوره نخست‌وزیری علی امینی

- ◆ قدم اول مبارزه با فساد اداری بود که برای جلوگیری از سقوط رژیم پهلوی و افتادن حکومت ایران به دست کمونیست‌ها صورت می‌گرفت.
◆ قدم دوم اصلاحات اقتصادی بود که برای تغییر زیرساخت‌های اجتماعی و اقتصادی کشور به اجرا درآمد.
◆ اقدامات علی امینی در دوره نخست‌وزیری:
۱- از شاه درخواست نابود شدن مجلس‌های شورای ملی و سنا را کرد تا نقشه‌های خود را انجام دهد.
۲- عده‌ای زیاد از سران حکومت و نظامیان عالی‌رتبه و مقام‌های اقتصادی را دستگیر کرد و گناه مفسد اقتصادی و سیاسی رژیم پهلوی را به گردن آن‌ها انداخت. (به منظور جلوگیری از عمق اعتراضات اجتماعی و مردمی بر ضد آمریکا)
◆ محمدرضا پهلوی در فروردین ۱۳۴۱ به همراه اسدالله علم به آمریکا رفت و به کمک انگلستان، آمریکا را برای برکناری علی امینی راضی کرد و خود، اجراکننده اصلاحات مورد نظر آمریکا در ایران شد.

دولت علم

دولت اسدالله علم

- ◆ با درگذشت آیت‌الله بروجردی (مرجع تقلید شیعیان جهان) در فروردین ۱۳۴۰ محمدرضا پهلوی فرصت مناسبی برای اجرای اصلاحات موردنظر آمریکا در ایران دید.
◆ در تیرماه ۱۳۴۱ محمدرضاشاه به بهانه اختلاف بر سر بودجه نظامی، علی امینی را از نخست‌وزیری برکنار و اسدالله علم را نخست‌وزیر کرد.
◆ تصویب لایحه اصلاح قانون انتخابات انجمن‌های ایالتی و ولایتی در هیئت دولت از اتفاقات زمان اسدالله علم است.

تصویب‌نامه انجمن‌های ایالتی و ولایتی

- ◆ قانون‌های انجمن‌های ایالتی و ولایتی در اولین دوره مجلس شورای ملی به منظور تشکیل شوراهای استان و شهرستان انتخاب شد.
◆ این قانون در مهرماه ۱۳۴۱ در هیئت دولت تغییر کرد و براساس آن شرط مسلمان بودن و سوگند به قرآن مجید حذف شد.

♦ عالمان و مردم مسلمان ایران به این تصویب‌نامه اعتراض کردند. امام خمینی (ره) علمای طراز اول قم را به منظور مبارزه برای لغو این تصویب‌نامه دعوت کرد.

♦ مبارزه پی‌گیر امام خمینی (ره) و عالمان دیگر باعث شد که شاه و دولت، عقب‌نشینی و تصویب‌نامه را لغو کنند. این حرکت هماهنگ علماء که به نهضت دو ماهه روحانیون شهرت یافت، اولین پیروزی سیاسی ملت ایران به رهبری امام خمینی (ره) بعد از کودتای ۲۸ مرداد بود.

انقلاب سفید

♦ اصول شش‌گانه (انقلاب سفید) از طرف شاه (آمریکا) برای جلوگیری از نفوذ شوروی در ایران مطرح شد.

♦ آیت‌الله روح‌الله کمالوند به دستور امام خمینی (ره) و به نمایندگی از طرف علما و مراجع تقلید برای اطلاع بیشتر درباره همه‌پرسی و اهداف آن، از شاه سؤالاتی کرد و او هم به جای پاسخ آن‌ها را تهدید کرد.

تحریم رفتارندوم و قیام مردم

♦ امام خمینی (ره) و دیگر مراجع مثل آیت‌الله گلپایگانی، مرعشی نجفی و خوانساری، غیرقانونی بودن رفتارندوم (همه‌پرسی) را اعلام کردند و شرکت در آن را حرام کردند.

♦ به دنبال این موضوع مردم تهران و قم و ... به خیابان‌ها ریختند. دانشجویان دانشگاه تهران با صدور اعلامیه‌ای اقدامات ضداسلامی و غیرقانونی رژیم را محکوم کردند.

♦ بازار تهران تعطیل شد و مردم در جنوب شهر تظاهرات کردند و رژیم برای کنترل اوضاع به از بین بردن آن‌ها پرداخت و تعدادی از روحانیون را دستگیر و به زندان انداخت.

♦ عالمان قم به رهبری امام خمینی (ره) نسبت به سفر شاه در روز چهارم بهمن‌ماه ۱۳۴۱ به قم، از شاه استقبال نکردند و حضور در مراسم را حرام اعلام کردند. سراسر شهر قم تعطیل شد.

♦ شاه با دیدن این جریان که برخلاف انتظارش بود خیلی عصبانی شد و به روحانیت و اسلام توهین کرد.

♦ همه‌پرسی فرمایشی شاه در ۶ بهمن ۱۳۴۱ در شرایطی که انتخابات حرام اعلام شده بود، و با اعمال فشار و خشونت شاه برگزار شد. رئیس‌جمهور آمریکا و ملکه انگلیس این رفتارندوم را به شاه تبریک گفتند.

پیدایش نهضت روحانیت و اوچ‌گیری بیداری اسلامی

درس هفدهم

حمله به مدرسه فیضیه قم

♦ رفتارندوم انقلاب سفید (اصول شش‌گانه) و اجرای سیاست‌های آمریکا در ایران مورد اعتراض مردم و علماء واقع شد؛ چون اجرای سیاست‌های آمریکا، علاوه بر گسترش وابستگی کشور و نابودی بنیادهای اقتصادی، سیاست‌های اسلام‌زدایی را به همراه داشت.

حمله به فیضیه

♦ دوم فروردین ۱۳۴۲ موقع عزاداری شهادت امام صادق (ع)، نیروهای ساواک و کماندوهای شاه، در لباس غیرنظامی به مدرسه فیضیه قم حمله کردند و عده‌ای از روحانیون را زخمی و به شهادت رساندند. آن‌ها درهای حجره‌ها را شکستند و قرآن‌ها و کتاب‌ها را پاره کردند و همزمان به مدرسه طالبیه تبریز هم حمله کردند و عده‌ای را زخمی و به شهادت رساندند. هدفشان از این اعمال، ایجاد ترس و وحشت بود.

قیام ۱۵ خرداد

♦ یک روز پس از سخنرانی امام خمینی (ره) در روز عاشورای سال ۱۳۴۲، در بامداد ۱۴ خرداد، امام خمینی (ره) در خانه خود دستگیر و به تهران آورده شد. ♦ با دستگیری امام خمینی (ره)، مردم شهرهای قم، تهران، مشهد، قزوین، کاشان، شیراز، تبریز، اصفهان، شهرستان‌های ورامین و ... تظاهرات اعتراض‌آمیز به راه انداختند.

♦ به دستور شاه، اسدالله علم (نخست‌وزیر) به کشتار بی‌رحمانه مردم دست زد.

♦ با دستگیری امام خمینی (ره) در تهران بازارها بسته شد. مردم به خیابان‌ها رفتند. دانشجویان دانشگاه تهران کلاس‌ها را تعطیل کردند و با شعار مرگ بر دیکتاتور خواستند امام خمینی (ره) آزاد شود که با نیروهای انتظامی مواجه شدند.

♦ پس از کشتار مردم در ۱۵ خرداد، در کشور دستگیری‌ها و تبعیدها شروع شد. جوانمردانی مثل طیب حاج رضایی و حاج اسماعیل رضایی پیشتازان تظاهرات جنوب تهران، تیرباران شدند.

♦ خاموش کردن شعله‌های قیام ۱۵ خرداد، درهم شکستن قیام عشایر فارس، اعدام سران و آن‌ها که به پشتیبانی از نهضت امام و روحانیت برخاستند، احساس موفقیت را در انجام اصلاحات مورد نظر آمریکا در شاه آشکارتر کرد.